

عنوان مقاله:

نقش عقل و تفکر عقلی در شناخت قرآن به قرآن (مطالعه موردی: قرآن شناخت آیت الله جوادی آملی)

محل انتشار:

دوفصلنامه حکمت اسرا، دوره 14، شماره 2 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 42

نویسنده:

محمدامین شاهجوئی - استادیار گروه پژوهشی فلسفه اسلامی و حکمت معاصر، پژوهشکده فلسفه، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

خلاصه مقاله:

علامه سید محمدحسین طباطبایی، نویسنده تفسیر المیزان، مفسر معروف قرآن کریم در تاریخ معاصر ایران و تشیع است. او مدعی است که در کتاب خود، شیوه تفسیر قرآن به قرآن را به کار گرفته است. از میان شاگردان وی، بیشترین اهتمام به رشته تفسیر را در تدریس و تالیف، آیت الله عبدالله جوادی آملی، داشته است. ایشان نیز مدعی است که به شیوه استاد خویش، قرآن را تفسیر کرده است. شرط لازم ورود به حوزه تفسیر به شیوه پیش گفته، شناخت قرآن به روش «قرآن بنیاد» است. از این رو، او مجلد نخست از مجموعه چندین جلدی تفسیر موضوعی خود را «قرآن در قرآن» نامیده است. دعوی وی در کتاب یادشده، این است که به «قرآن شناخت قرآن بنیان» پرداخته، و از این رهگذر، بر شیوه تفسیر «قرآن به قرآن» استدلال کرده و اسلوب مزبور را بر پایه آن استوار ساخته است. مطالعه این اثر، نشان دهنده کامیابی های قابل توجه نویسنده در اتخاذ روش یادشده در قرآن شناسی است که دستاوردهای مهمی برای وی به ارمغان آورده است. با توجه به این که آیت الله جوادی آملی، همچون استاد خویش، به موازات تحقیقات گسترده تفسیری، سالیان متمادی اهتمام ویژه ای به تدریس و تالیف در سطوح عالی فن حکمت اسلامی نیز داشته است، مقاله حاضر در پی بررسی این مطلب است که آیا «قرآن شناسی قرآن محور» ایشان، به گونه ای کاملاً عاری از دخالت آموزه های حکمی و تنها مستند به متن آیات وحی به انجام رسیده است؟ آیا می توان بر دعوی «قرآن بنیان» بودن این روش (به نحو مطلق) به گونه ای کاملاً برکنار از تأثیر تعالیم حکمی، صحه گذاشت؟ یا نه؛ هر قدر هم که قرآن شناسی، بر آیات خود قرآن استوار و درون متنی باشد، تأثیر آموزه های فلسفی بر آن، به کلی قابل حذف از فرایند شناخت وحی نبوده و ادعای «کاملاً قرآن بنیاد» بودن آن، به کلی فارغ از هرگونه تأثیرگذاری زمینه های تعقل فلسفی، قابل تأمل و احیاناً تردید است؟ بدیهی است پاسخ این پرسش، هر چه باشد، به طور مستقیم به امکان یا استحاله «تفسیر قرآن صرفاً به خود قرآن» نیز قابل تعمیم خواهد بود؛ زیرا منهج تفسیری مزبور، بر شناخت قرآن به قرآن، مبتنی و به آن مشروط است.

کلمات کلیدی:

عقل، تفکر عقلی، قرآن شناسی، شناخت قرآن به قرآن، محمدحسین طباطبایی، عبدالله جوادی آملی، تفسیر قرآن به قرآن، فلسفه و حکمت اسلامی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1627778>

